

S. Sayısı : 22

Askerî ve Mülki Tekâüt Kanununun 6 ve 16 ncı maddelerinin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Millî Savunma, Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (3/137)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 72-47, 6/943

5 Nisan 1946

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Tümgeneral rütbesinde 14 sene 10 ay ve 14 gün istihdam edildikten sonra emekliye sevk edilen General H. Rıza Ünsal'a Tümgeneral rütbesi üzerinden emekli aylığı bağlanması üzerine adı geçen tarafından 1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekâüt Kanununun 16 ncı maddesine dayanarak bir üst rütbe üzerinden aylık bağlanmasına dair Sayıştaya yapılan itiraz Sayıştay Genel Kurulunca reddedilmiş idi. Buna karşı general tarafından Askerî Yargıtaya açılan dâva neticesinde ittihaz olunan 12 . IX . 1945 tarih ve 2348 sayılı Karar ile 14 sene 10 ay 14 gün hizmet, 15 sene fiilî hizmet sayılmak suretiyle bir üst rütbe üzerinden aylık bağlanması kabul edilmiş bulunmaktadır.

Askerî Yargıtayın karara mesnet olarak gösterdiği sebepler, 1683 sayılı Kanunun 16 ncı maddesindeki (Tekâüt oldukları tarihteki rütbe veya sınıfta 15 sene kalmış olanlara mafevk rütbe veya sınıf maaşı üzerinden tekaüt maaşı tahsis olunur...) Ve 6 ncı maddesindeki (25 seneden fazla veya noksan hizmette beher sene için 25 senelik tekaüt maaşının yirmi beşte biri zam veya tenzil olunur...)

(Altı ay ve ondan fazla hizmetler bir sene sayılır.) Hükümleridir.

Filvâki yukarıda yazılı 16 ncı maddede, 15 yıl hizmetin (fiilî hizmet) kelimesiyle isimlendirilmediği görülmekte ise de madde metnindeki (Tekâüt oldukları tarihteki rütbe veya sınıfta 15 sene kalmış...) olmak ifadesinde o rütbe veya sınıfta 15 yıl fiilen hizmet etmiş olmak mânası açık olup bu açığa binaen vâzı kanunun ayrıca (fiilen) kelimesi ile durumu tasrih etmeye lüzum hissetmemiş olması tabii görülmektedir.

Karara mesnet ittihaz edilen 6 ncı maddedeki (Altı ay ve ondan fazla hizmetler bir sene sayılır) hükmüne gelince; bu müstakil bir fıkra olmayıp kendisinden evvel gelen fıkralarla birlikte mütalâası icabeden bir hükümdür ve bu takdirde sadece tekaüt maaşının hesabında nazarı itibara alınması lâzımgelmektedir.

Esasen bu hükmün, Tekâüt Kanununun tekaüde istihkak kesbedebilmek için koyduğu hizmet yıllarının tesbitinde nazarı itibara alınmayacağı ancak tekaüde istihkak kesbedilmek şartıyla sadece tekaüt maaşının hesabında nazarı itibara alınacak itibari zamdan başka bir mahiyette bulunmadığı Büyük Millet Meclisince ittihaz buyrulan bâzı kararlarda tebarüz ettirilmiş bulunmaktadır.

Ezcümle Sayıştay raporları üzerine ittihaz buyrulan 695 sayılı kararın 4 ncü fıkrasında (Talebiyle tekaüt edilecekler için fiilen 25 sene hizmet etmiş olmaları muktazi bulunduğuna göre Tekâüt Kanununun 43 ve 26 ncı maddeleri mucibince mâlûliyet ve tahdidi sin dolayısıyla tekaüt maaşına kesbi istihkak için yirmi, tasfiye ve sicillen tekaüde sevk halinde on beş sene fiilî hizmet lâzımdır ve bu müddetler fiilen ikmal edilmemiş ise itibari hizmetleri nazarı dikkate alınmaz) denilmekte ve 1048 sayılı kararın 4 ncü fıkrasında da (Talebiyle tekaüt edilecekler için fiilen 25 sene hizmet etmiş olmak meşrut olduğuna göre yetim maaşı tahsisi için on beş, Tekâüt Kanununun 43 ve 26 ncı maddeleri mucibince mâlûliyet veya tahdidi sin dolayısıyla tekaüt maaşına kesbi

istihkak için 20, tasfiye ve sicillen tekaüde sevk halinde maaşa istihkak kesbetmek için de 15 sene fiilen hizmet lâzım olup bu müddetler fiilen ikmal edilmemiş ise itibari hizmetlerin nazarı itibara alınmıyacağı 695 sayılı Kararla kabul edilmiş ve altı aydan fazla kesirlerin seneye iblâğı da itibari zamdan başka bir mahiyette görülmemiş olduğu... yazılı bulunmaktadır.

Halbuki Yargıtayca kabul edildiği üzere sözü geçen 6 nci madde hükmü, Tekaut Kanununda (Fiili) olduğu tasrih edilmeyen bütün müddetler ve hizmetler için kabili tatbik bulunsaydı kanunun, yukarki kararların, mevzuunu teşkil eden, 13, 26, 43, 49 ve 52 nci maddelerinde de (Fiili hizmet) sözü geçmediği cihetle bu maddeler hakkında da kabili tatbik olması lâzımgelirdi. Halbuki yukarıya yazılı kararlarda açık bir şekilde görüldüğü üzere bu nokta nazar Büyük Millet Meclisince kabul edilmemiş bulunmakta ve 6 nci madde hükmünün sadece tekaüt maaşının miktarının tesbitinde nazarı itibara alınacak itibari bir zamdan ibaret bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bununla beraber bu husustaki tereddütlerin tamamen kaldırılması ve ilerde çıkabilecek benzeri hâdiselerde de tereddüde ve anlaşmazlıklara düşülmemesi için 1683 sayılı Kanunun 16 nci maddesindeki (Tekaut oldukları tarihteki rütbe veya sınıfta 15 sene kalmış olanlara..) ifadesinin bir rütbede fiilen ve tam olarak 15 sene kalmış olmayı icabettirip ettirmediğinin yorum yoluyla açıklanması, Maliye Bakanlığınca istenmiş olduğundan, gereğinin yapılmasını saygılarımla rica ederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

Millî Savunma Komisyonu Raporu

T. B. M. M.

Millî Savunma Kom.

Esas No. 3/137

Karar No. 4

12 . XII . 1947

Yüksek Başkanlığa

1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaut Kanununun 6 ve 16 nci maddelerinin yorumlanması hakkındaki talep 14 . IV . 1946 günü Millî Savunma Komisyonunuzda incelenmiş ve neticesi Yüksek Başkanlığa arz edilmiş ise de Meclisin yenilenmesi üzerine kadük olan bu talep tekrar komisyonunuza havale edilmiş ve 8 . XII . 1947 tarihinde komisyonunuza tekrar incelenmiştir.

Tümgeneral rütbesinde on dört sene on ay ve on dört gün istihdam edildikten sonra emekliye sevk edilen General H. Rıza Ünsal hakkında Askerî Yargıtayca verilen ve kesinleştiği anlaşılan hükmün Anayasanın 54 ncü maddesine göre değiştirilmesine imkân olmadığından bu general hakkındaki Askerî Yargıtay kararının mahfuz bulunmasının tabii olduğu ve askerî ve Mülki Tekaut Kanununun 16 nci maddesi sarîh olup bu maddede tesbit edilen bir üst dereceden tekaüt hakkına sahip olmanın, ancak bir rütbe veya sınıfta on beş sene fiilen hizmet görerek kalmakla mümkün olacağı ve bu

yönden maddenin yorumlanmasına ihtiyaç olmadığı esası ekseriyetle kabul olunmuştur.

Havalesi veçhile Maliye Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

M. S. Ko. Baş.	Bu Sözcü	Kâtip
Konya	Çankırı	Van
Gl. A. F.Cebesoy	Dr. A.Arıkan	R. Oktar
Afyon Karahisar		Anakra
Gl. S. Aldoğan		Gl. N. Tınaz
İmzada bulunamamıştır.		

Balıkesir	Çankırı	Erzincan
Orgl. İ. Çalışlar	Gl. Z. Soydemir	Z. Ağca
Erzurum	Erzurum	Gaziantep
E. S. Akgöl	Muhalfim	Gl. A. Atlı
	Gl. V. Kocagüney	

Gümüşane	Kars	Kastamonu
Ş. Erdoğan	H. Tuğaç	Korgl. A. Alptdoğan
Kayseri		Kırklareli
Gl. S. Avgın		Korgl. K. Doğan
Konya		Seyhan
Dr. H. Alataş		S. Tekelioğlu

Maliye Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Esas No. 3/137

Karar No. 21

5 . II . 1948

Yüksek Başkanlığa

1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanununun 6 ncı maddesindeki « altı ay ve ondan fazla hizmetler bir sene sayılır » hükmünün 16 ncı maddedeki onbeş senenin hesabında da nazara alınması gerekip gerekmiyeceğinin yorum yolu ile çözülmesi hakkındaki Başbakanlık yazısı Komisyonumuza havale olunmakla keyfiyet Maliye Bakanlığı ve Sayıştay Başkanlığı temsilcilerinin huzuru ile okunup incelendi.

1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanununun 6 ncı maddesi 25 seneden fazla veya eksik hizmeti olanlar ne şekilde muamele yapılacağını ve bunların hizmetlerinin hangi esaslara göre hesaplanacağını göstermekte. 16 ncı maddesi ise tekaüt oldukları tarihteki rütbe veya sınıfta on beş sene kalmış olanlara üst rütbe veya sınıra maaşı üzerinden tekaüt maaşı tahsis edilmesi prensipini vaz etmektedir.

16 ncı madde 1683 sayılı Kanunun Askerî ve Mülki memurların buldukları dereceden

tekaüt edilmeleri hakkındaki ana prensipin bir istisnasını teşkil etmekte ve bu itibarla gerek konu ve gerek hüküm bakımından tamamen müstakil bir mahiyet taşımakta olduğuna göre, bundan faydalanacakların da maddedeki şartları noksansız ve fiilen ihraz etmiş olmaları zaruri görülmüş ve 6, 16 ncı maddelerin ayrıca yorumlanmasına mahal olmadığına karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonunca gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Ko. Başkanı	Sözcü	Kâtip
Gümüşane	Samsun	Malatya
H. F. Ataç	R. Işıtan	M. S. Eti
Balıkesir	Çankırı	Elâzığ
H. Şeremetli	R. Dolunay	F. Karakaya
Malatya	Ordu	Tekirdağ
M. N. Zabcı	H. Şarlan	Z. E. Cezaroğlu

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 3/137

Karar No. 11

26 . XI . 1949

Yüksek Başkanlığa

1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanununun 16 ncı maddesinde yazılı (Tekaüt oldukları tarihteki rütbe veya sınıfta 15 sene kalmış) olma kaydının bir rütbede fiilen ve tam olarak 15 sene kalmış olmayı gerektirip gerektirmiyeceğinin yorumlanması hakkında Maliye Bakanlığının isteği üzerine Başbakanlığın Yüksek Meclise sunulan 5 . IV . 1946 tarihli ve 6/943 sayılı tezkeresi Millî Savunma ve Maliye Komisyonları raporlarıyla birlikte Komisyonumuza havale buyurulmakla Sayıştay Başkanı Seyfi Oran ve Millî Savunma ve Maliye Bakanlıkları

nın temsilcileri hazır oldukları halde incelenip görüldü.

1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanununun 16 ncı maddesi (Tekaüt oldukları tarihteki rütbe veya sınıfında on beş sene kalmış olanlara mafevk rütbe veya sınıf maaşı üzerinden tekaüt maaşı tahsis olunur. Bu gibilerin tekaütlüklerinden evvel vefatları vuku bulursa yetim maaşları mafevk rütbe veya sınıf üzerinden bağlanır. Hükmen veya sicillen tekaüde sevkonulanlar kanunun bu müsaadesinden istifade edemezler.) demekte ve 6 ncı maddesi de maaş

tahsisine ait bir takım hükümler koyduktan sonra (... altı ay ve ondan fazla hizmetler bir sene sayılır. Altı aydan noksan olan müddetler tay olunur. Ancak talebi üzerine tekaüt olanların bilfiil yirmi beş seneyi doldurmaları şarttır.) hükmünü koymaktadır.

Yorumu gerektiren olaya gelince : Bir tümgeneralin, bu rütbede 14 yıl, 10 ay, 14 gün geçen fiilî hizmetinin hesabında adı geçen altıncı maddenin yukarıda yazılı hükmünden faydalanarak 15 yıla iblâğı ve korgeneral rütbesinden tekaütlüğünün icrası hakkındaki müracaatının Sayıştay Umumi Heyetince reddi üzerine Askerî Yargıtaya başvurması sonunda bu mahkemece, 6 ncı madde hükmünün bu tümgeneralin hizmet müddetine uygulanması ve bir üst derece üzerinden tekaüt edilmesi gerektiği hakkında verilmiş ve kesinleşmiş olan karar karşısında hâsıl olan anlayış farkının yorum yoluyla çözümlenmesi gerekmiş ve keyfiyet bu sebeple Yüksek Meclise arzedilmiş bulunmaktadır.

Talep hakkında Millî Savunma Komisyonu, 16 ncı madde hükmünden istifade edebilmenin şartı bir rütbede 15 yıl bilfiil kalmak olduğu binaenaleyh maddenin yorumlanmasına ihtiyaç olmadığı;

Maliye Komisyonu da, 16 ncı maddenin istisnai bir hükmü ihtiva ettiği, bundan faydalanmak isteyenlerin bu maddedeki şartları noksanz olarak ihraz etmiş olmalarının zaruri bulunduğu ve bu sebeple maddenin tefsirine mahal olmadığı;

Neticesine varmışlardır.

Komisyonumuzda yapılan tartışmalar sonunda;

16 ncı maddedeki, bir rütbede 15 yıl kalma hükmünün, kalma kelimesi kullanılmak suretiyle fiilî hizmet olarak kanun vazınea da kabul

edildiği sarıh olmakla beraber 6 ncı madde ile 1683 sayılı Kanun içinde tasrih edilmiş ve tekaütlük hesabına müessir olacak gerek fiilî ve gerek itibari müddetlerin toplamında bir yıl kesri çıkarsa bu kesir hakkında nasıl bir usul uygulanacağına dair umumi bir hüküm konulduğu da aşikâr bulunmaktadır. Binaenaleyh 16 ncı maddedeki istisnai hükme bu kaidenin uygulanarak bir hesap yapılmasına imkân olmadığı maddelerin sarahatinden anlaşılacakla beraber Yüksek Meclise kabul buyurulan 695 ve 1048 sayılı Kararlarda itibari zamların fiilî hizmete müessir olmayacağı ve 1048 sayılı Kararda ayrıca, 6 ncı maddenin altı aydan fazla kesirlerinin seneye iblâğı hükmünün de itibari zamdan başka birşey olmadığı sarahaten zikredilmiş bulunmasına binaen Komisyonumuzda Millî Savunma ve Maliye Komisyonları gibi 16 ncı maddede hükmünün sarıh olup yoruma ihtiyacı bulunmadığı neticesine varmıştır.

Kamutayın onayına arzedilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
Mardin	Kastamonu	Ankara
<i>R. Ertên</i>	<i>M. Akalın</i>	<i>F. Öymen</i>
Ankara	Aydın	Bolu
<i>M. Eriş</i>	<i>R. Alpman</i>	<i>C. S. Siren</i>
Erzincan	İsparta	İstanbul
<i>N. Pekcan</i>	<i>K. Turan</i>	<i>E. Amaç</i>
İzmir	Kastamonu	Kırklareli
<i>S. Dikmen</i>	<i>T. Coşkan</i>	<i>K. Doğan</i>
Konya	Malatya	Manisa
<i>Dr. M. F. Dündar</i>	<i>M. S. Eti</i>	<i>F. Kurdoğlu</i>
Niğde	Ordu	Samsun
<i>R. Gürsoy</i>	<i>H. Yalman</i>	<i>M. A. Yörüker</i>
Tokad	Trabzon	Urfa
<i>R. A. Sevengil</i>	<i>A. R. Işıl</i>	<i>A. Akan</i>